

Jadranka Švarc
direktorica GZS Regionalne zbornice Gorenjska

INTERVJU

Inovacij ni, če niso finančno podprte

Gorenjska ima kar nekaj srednjih in velikih podjetij, ki so, ko govorimo o inovativnosti, zelo uspešna, ker za njimi stoji dobro podprt in inovacijsko odgovoren vodstveni kader.

Darja Kocbek; foto: Barbara Reya

Gorenjsko gospodarstvo je izrazito odprto in izvozno naravnano, zato je toliko bolj dovzetno na globalne spremembe. Energetska kriza ga utegne močno prizadeti. Številna podjetja se soočajo celo s 6-kratnim povišanjem cen električne energije. Njihov finančni položaj je na splošno še dober, so nezadolžena, sredi intenzivnega razvojnega in naložbenega cikla, ki je skupaj s spremembami zadnjih let vplival na pospešeno rast dodane vrednosti. Črnooglede so predvsem napovedi za leto 2023, pravi **Jadranka Švarc, direktorica GZS Regionalne zbornice Gorenjska.**

Vlada obljublja pomoč?

Upamo, da bo držala obljubo in da bo shemo pomoči razširila. Če ukrepi ne bodo zadostni, bo to zagotovo vodilo v stečaje številnih podjetij in izgubo delovnih mest. Temeljno vprašanje pa je, zakaj smo priča enormnemu višanju cen energentov. Prepričani smo, da krize ne bomo rešili s subvencijami in varčevanjem z električno energijo.

Zakaj ne?

Po oceni analitikov je pred svetovnim gospodarstvom največja preobrazba v svetovni zgodovini. Pogoje in danosti svetovnega gospodarstva pospešeno spreminjajo nujnost prehoda v nizkoogljično in krožno gospodarstvo, digitalizacija in hitre spremembe poslovnih modelov, pa tudi veliki šoki, kot so epidemija, vojna v Ukrajini, motnje in ozka grla v dobavnih

verigah. Trenutna geopolitična kriza je energetska krizo le še poglobila. Dodeljena pomoč gospodarstvu v začetku marca je sicer obliž na rano, vendar ne upošteva nastale škode, ki so jo podjetja dejansko utrpela. Podražitev energije od septembra lani je bila namreč mnogo višja od pomoči, ki je bila dodeljena na osnovi obsega prihodkov in deleža stroškov energije v poslovnih odhodkih. Na trgu v prvi polovici leta sicer ni zaznati pomanjkanja energentov, a njihove cene nihajo bolj kot kadar koli prej.

Gorenjska regija je osredotočena na spodbujanje znanja, kreativnosti in inovativnosti.

Kako to vpliva na poslovanje podjetij?

Nekatere družbe se zaradi tega že na dnevni osnovi odločajo, ali zaradi stroškov delovati s polno ali zmanjšano zmogljivostjo ali začasno zaustaviti proizvodnjo. Večja podjetja trenutno ukinjajo izmene, podaljšujejo dopuste, odlagajo proizvodnjo, ki ni nujna, napovedujejo možna odpuščanja, upad naročil, ponekod celo razmišljajo o zaustavitvi proizvodnje oziroma selitvi proizvodnje v tujino. Rast cen energentov vpliva na upad dobička, zmanjšanje konkurenčnosti izdelkov in nujen dvig cen končnih proizvodov ogroža dolgoročen obstoj podjetij. Poleg velike rasti cen energije so problem še visoke cene drugih surovin, pomanjkanje

številnih materialov in komponent ter zamiki v dobavnih verigah.

Podjetja z Gorenjske sodijo med najbolj inovativna v Sloveniji, veliko vlagajo tudi v raziskave in razvoj. Kateri so po vaši oceni glavni razlogi za to uspešnost, v kolikšni meri je to odvisno od regije?

Ti so različni od podjetja do podjetja, predvsem pa je tako pri inovativnosti kot pri vlaganjih v raziskave in razvoj ključno razumevanje in podpora vodstva podjetja. Vidik inoviranja je zelo širok, predvsem pa inovacij ni, če niso finančno podprte. Prav tako so pomembni spodbujevalni in ustvarjalni dejavniki, zlasti klima v podjetju in nagrajevanje. Gorenjska ima kar nekaj srednjih in velikih podjetij, ki so, ko govorimo o inovativnosti, zelo uspešna, ker za njimi stoji dobro podprt in inovacijsko odgovoren vodstveni kader.

Kje vidite še možnosti za povečanje vlaganj v inovacije, raziskave in razvoj, še zlasti v takšnih negotovih razmerah, kot smo jim trenutno priča?

V podjetjih izpostavljajo, da so svoje strateške načrte v skladu s cilji EU naravnali v smeri razogljičenja, povečevanja energetske učinkovitosti, samozadostnosti, pametne specializacije ter naložb v pametna mesta in skupnosti, zeleno okolje. Pravijo tudi, da se v tako izrednih, spremenljivih razmerah, kot smo jim trenutno priča, odločajo zelo kratkoročno. Naj spomnim, da EU v finančnem okviru za

obdobje 2021-2027 navaja pet prednostnih področij oziroma ciljev, ki bodo gonilna sila naložb v tem obdobju. Pametnejša Evropa je cilj, ki vključuje spodbujanje inovacij, digitalizacijo, gospodarsko preobrazbo in podporo malim in srednje velikim podjetjem. Okolju prijaznejša, brezogljična Evropa je cilj za izvajanje Pariškega sporazuma, vlaganje v energetske prehode in obnovljive vire energije ter boj proti podnebnim spremembam. Tretji cilj je bolj povezana Evropa, njegov namen je spodbujanje strateških prometnih in digitalnih omrežij. Bolj socialna Evropa je četrti cilj, v katerem so združili uveljavljanje evropskega stebra socialnih pravic in zagotavljanje podpore ustvarjanju kakovostnih zaposlitev, izobraževanju, spretnosti in znanja, socialni vključenosti in enakemu dostopu do zdravstvenega varstva. Evropa, bliže državljanom je peti cilj, ki predvideva podporo lokalno vodnim strategijam in trajnostnemu razvoju mest v EU.

Kako nameravate te cilje uresničiti na območju Gorenjske?

Na Gorenjskem je zgoščenih veliko izobraževalnih in kulturnih institucij, podjetij in drugih združenj, ki so potencial za inovacije in razvoj. Pametna Gorenjska – regija je osredotočena na spodbujanje znanja,

kreativnosti in inovativnosti. Vse akterje spodbujamo k povezovanju, prenosu in uporabi znanja in izkušenj za trajnostni razvoj gospodarstva, kmetijstva, turizma ter posledično trajnostni razvoj celotne regije. Dejavnosti bodo usmerjene k uporabi naprednih tehnologij, digitalizacije, trajnostni rabi naravnih virov, kulturne dediščine in krožnemu gospodarstvu, ki bodo pripomogli k ustvarjanju izdelkov in storitev z visoko dodano vrednostjo.

Gorenjska se lahko zaradi odličnega sodelovanja med gospodarstvom in šolami pohvali z največ vajenci med vsemi regijami.

Kako pa v podjetjih rešujejo problem s pomanjkanjem kadrov - trenutno in na daljši rok? Kakšno je sodelovanje z izobraževalnimi ustanovami, da bi čim več kadrov, ki jih potrebujejo, ne samo izobrazili, ampak tudi obdržali doma, v domačem okolju in gospodarstvu?

Delodajalci že nekaj časa opozarjajo na težave z iskanjem ustreznih kadrov, a se stanje vztrajno slabša, tako da je po podatkih delodajalskih organizacij celohujje, kot je bilo leta 2008. Pomagajo si s tujci, a se zdaj praznijo tudi kadrovske baze bivših jugoslovanskih republik. Od

države zato pričakujejo pospešitev ukrepov in strategijo ekonomskih migracij. S kadri imajo največ težav v gostinstvu, gradbeništvu, zdravstvu in socialnem varstvu, drugih raznovrstnih poslovnih ter predelovanih dejavnostih. Delodajalci imajo pogosto težave z iskanjem kadra za poklice, ki so slabše plačani, fizično zahtevni in/ali za katere je značilen neugoden delovni urnik. Poleg navedenega je razviden tudi problem iskanja kandidatov za tehnične poklice, za katere so potrebna poklicno specifična znanja in za katere je težko na hitro usposobiti nov kader, ki (še) nima ustreznih znanj in izkušenj.

Kako se to odraža na zavodu za zaposlovanje?

Število prostih delovnih mest se povečuje, število brezposelnih pa upada. Posledično se povečuje delež brezposelnih z osnovnošolsko izobrazbo ali brez nje, intenzivno pa narašča tudi delež brezposelnih oseb, ki imajo omejitve pri zaposlovanju in potrebujejo poglobljeno podporo pri zaposlovanju. Na drugi strani delež invalidnih oseb upada počasneje od deleža vseh brezposelnih.

In kako si delodajalci pomagajo zapolniti vrzeli?

Z ukrepi, kot so nadure oziroma začasno povečan obseg dela, zaposlovanje prek kadrovskega agencij, spodbude mladim za hitrejšo zaposlitev, jasno komuniciranje s starejšimi zaposlenimi pri podaljševanju njihove delovne aktivnosti tudi po tem, ko izpolnijo pogoje za upokožitev, ter privabljanje tujih delavcev. Tudi s štipendiranjem, predvsem mladih, za tehnične poklice, kar pa je lahko rešitev na daljši rok. Na zbornici že več let spodbujamo razvoj vajeništva in Gorenjska ima zaradi odličnega sodelovanja gospodarstva in šol največ vajencev med vsemi regijami.

Na Gorenjskem spodbujamo k povezovanju, prenosu in uporabi znanja in izkušenj za trajnostni razvoj gospodarstva, kmetijstva, turizma ter posledično trajnostni razvoj celotne regije.

Gorenjska sodi med najzanimivejše turistične destinacije v državi. Kje vidite še neizkoriščene možnosti na področju turizma, tudi za razvoj destinacij, ki niso med najbolj znanimi in obiskanimi?

Nacionalna strategija trajnostne rasti slovenskega turizma opredeljuje nosilne produkte. Za nekatere lahko rečemo, da so v regiji že dobro razviti in predstavljajo glavni fokus razvoja. To so počitnice v gorah, športni turizem, outdoor, poslovna srečanja in dogodki, mesta in kultura, gastronomija. Dobro priložnost za nadgradnjo in razvoj edinstvene ponudbe, ki temelji na zgodbah in doživetjih ter na kulturni in naravni dediščini, predstavljajo sekundarni oziroma podporni produkti. Na ta način je posledično mogoče zagotoviti bolj zanimivo ponudbo, ki bo pritegnila goste tudi zunaj sezone, hkrati pa bo motiv za daljše bivanje. Ključen element trajnostnega in butičnega turizma je vlaganje v boljšo interpretacijo in oživetev pestre in raznolike ponudbe dediščine Gorenjske.

Katera so ta vlaganja?

Za pohodništvo je ključna posodobitev planinskih in tematskih poti z označitvijo na terenu, uvedba žigov, vzdrževanje poti, izbrati je potrebno magične atraktivne točke z umetniškimi inštalacijami. Za kolesarjenje je treba vzpostaviti krožno pot na trasi slovenske turnokolesarske poti in kolesarskih poti po Karavankah. Potrebna je nadgradnja in vzdrževanje poti, razvoj e-sistema za rezervacije za Trans Karavanke in kolesarsko pot Julijana. Potrebne so druge digitalne rešitve. Pripraviti je treba strategijo razvoja kolesarjenja, spodbujati razvoj specializirane kolesarske ponudbe (nastanitve, servisi, e-polnilnice v kočah in ob gostinskih obratih, transferi). Na področju ribolova je pomemben neizkoriščen potencial za podaljševanje sezone v regiji, še posebno muharjenje na rekah, predvsem na območju Julijskih Alp. Ko govorimo o vrhunskih (premium) dogodkih, pa je treba bolje izkoristiti mednarodne športne dogodke. Za to so potrebna vlaganja v dodatno turistično in javno infrastrukturo, razvoj inovativne ponudbe. Bolje

bi bilo treba izkoristiti športne priprave vrhunskih ekip in klubov v individualnih in kolektivnih športnih panogah. To pomeni, da je treba bolje izkoristiti Športne centre Planica, Pokljuka, Bled, Kranj, Brdo. Izpostaviti je treba najboljše turistične prireditve v regiji, jih nadgraditi tako, da bodo zelene in jih promovirati kot »premium dogodke« s poudarkom na pomlad, jesen, zimo. Izdelati je treba skupen koledar prireditev za dve leti vnaprej.

Še bolje bi morali izkoristiti mednarodne športne dogodke.

Kateri so glavni projekti na področju prometne infrastrukture, ki jih potrebuje gorenjsko gospodarstvo?

Gorenjska ima na splošno ugodno prometno lego in je sorazmerno dobro prometno dostopna. Izjema sta škofješko območje ter blejsko-bohinjski kot. Prek regije potekata deseti evropski avtocestni in železniški koridor. Na Brniku je osrednje slovensko letališče, ki bi ga bilo treba nujno povezati z železniškim omrežjem, saj je večina letališč v Evropi dostopnih tudi po železnici. Prek Gorenjske poteka 79 kilometrov železnice in 3.211 kilometrov javnih cest, imamo še športno letališče v Lescah. V veljavi je osem državnih prostorskih aktov, ki so

sprejeti za štiri avtocestne odseke na relaciji predor Karavanke–Bregana, avtocestni predor Karavanke, avtocestni priključek Naklo, za navezovalno cesto Jeprca–Brod in prenosni plinovod Šenčur–Cerklje na Gorenjskem. Poleg tega so v pripravi štirje državni prostorski načrti za plato Karavanke, Letališče Jožeta Pučnika Ljubljana, nadgradnjo železniške proge Ljubljana–Kranj–Jesenice ter regionalno cesto Kranjska Gora–Vršič–Bovec.

Kaj gospodarstvo Gorenjske pričakuje od druge cevi predora Karavanke?

Prav gotovo razbremenitev obstoječe infrastrukture, hitrejši pretok tovornjakov, nove gospodarske cone z gradnjo bencinskih servisov, obmejnih trgovin, skladišč, proizvodnih obratov. Izpostavila bi še poslovno cono Žirovnica, ki leži neposredno ob avtocesti in je idealno izhodišče za poslovanje na trgih Srednje Evrope. Cona se še razvija, ima urejena, komunalno opremljena zemljišča in možnost priključitve na cestni priključek, ima kanalizacijski in električni priključek. Arhitektonsko in urbanistično je zasnovana in umeščena v stimulatívno zeleno okolje, ki spodbuja k inovativnosti in ustvarjalnosti. Z boljšo cestno povezavo oziroma pretočnostjo bo še posebej po odprtju druge cevi karavanškega predora potencialno zanimiva za podjetja iz avstrijske Koroške. ■